
From: Движение Българско Семейство <dbgs@abv.bg>
Sent: Wednesday, January 27, 2021 15:50
Subject: становище
СТАНОВИЩЕ ОТ НЕФОРМАЛНО ОБЕДИНЕНИЕ "ДВИЖЕНИЕ БЪЛГАРСКО СЕМЕЙСТВО"

Относно Проектозакон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашно насилие, публикуван за обсъждане на 13.01.2021г. на strategy.bg

Уважаеми Дами и Господа,

С настоящото бихме искали да изкажем нашето притеснение относно подготвяните промени в Закона за домашното насилие, предложени от Министерство на правосъдието, поставени за обществено обсъждане на 13.01.2021г.

В Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за защита от домашно насилие се предвижда предефиниране на брачното съжителство, като понятието „фактическо съпругеско съжителство“ се предлага да бъде променено на „фактическо съжителство на съпругески начала или лице, което е съпруг или бивш съпруг на родителя“. Съгласно основния закон на Република България, чл.46 „Бракът е доброволен съюз между мъж и жена. Законен е само гражданският брак“ В предложената промяна на ЗЗДН се въвеждат полово неутралните понятия „съпруг“ и „родител“, както и твърде широкото понятие - „фактическо съжителство на съпругески начала“, които предполагат по-разширено тълкуване на брака. По този въпрос вече има категорично становище на Конституционния съд и смятаме, че разширяването на дефиницията за брачните отношения е напълно неуместно.

Предложените изменения предвиждат да бъдат разширени дефинициите за домашно насилие, като се въвеждат в допълнителните разпоредби на Законопроекта следните определения:

1. „Икономическо насилие“ е поставяне на дадено лице в положението на икономическа зависимост, изразяващо се в отнемане на достъп до икономически възможности и ресурси, ограничен достъп до средства, изолиране на жертвата чрез лишаване от средства за независими дейности, контрол върху достъпа до здравеопазване, заетост и образование, изключване от вземане на финансови решения, пълен контрол върху средствата на лицето и други икономически ресурси, като се създава пълна зависимост за средства за издръжка и за задоволяване на лични нужди и др.

На пръв поглед тази формулировка дава допълнителни възможности за защита на жени, изпаднали в икономическа зависимост от партньорите си и се разширява кръгът на лицата, имащи право на защита от домашно насилие. Имайки предвид сложната икономическа обстановка в момента и стотиците хиляди безработни лица или лица останали без доходи в резултат на пандемията от Ковид 19, напълно необосновано е да се говори за икономическа зависимост от брачния партньор. Към настоящия момент в над 400 хиляди семейства има поне едно безработно лице, а стотици хиляди лица са принудени да останат по домовете си заради мерките за затваряне на учебните заведения, заради затваряне на търговски обекти, ресторанти, школи, учебни центрове, театри, фитнес зали, спортни клубове и други бизнеси, с цел – превенция срещу разпространението Ковид 19. В тази ситуация държавата предпостави наличието на подобен вид зависимост между партньорите в едно семейство като неизбежни последици от наложените рестриктивни мерки за ограничаване на заразата. В тази връзка ние бихме искали да зададем въпроса: Редно ли е в тази изключително комплицирана икономическа ситуация, в която много семейства разчитат на доходите на единия от партньорите, а другия по стечение на обстоятелства, наложени чрез административни обструкции е в невъзможност да генерира доходи, подобно определение да бъде третирано като форма на домашно насилие? Молим, при разглеждане на законопроекта, народните представители да се съобразят с икономическите реалности в момента в България преди да вземат решение. От друга страна формулировката - „създаването на пълна зависимост за средства за издръжка и за задоволяване на лични нужди“, може да се тълкува от всяко непълнолетно лице, че джобните пари, които му предоставят родителите са крайно недостатъчни, представляват икономическо насилие и на тази база да внесе жалба в прокуратурата или в Държавната агенция за закрила на детето.

2. „Психическо насилие“ е умишлено сериозно засягане на психологическата неприкосновеност на дадено лице чрез принуда или заплахи, вербално насилие, тормоз, сплашване, постоянно критикуване, засрамване, порицаване, използване на обидни имена и епитети, присмиване, имитиране, публично унизяване и др.

Самото въвеждане на дефиницията „Психическо насилие“ дава възможност за твърде субективно тълкуване на тази правна норма и квалифициране на съвсем безобидни ежедневни ситуации като насилие. Например: въведени са понятия за насилие като „постоянно критикуване“ и „порицаване“. В тази връзка следва ли да се тълкува като насилие порицаването на дете, което не си е написало домашните, от родителите му? Следва ли да се приема за психическо насилие ситуация, в която родителите ограничават детето си да не пуши или пък да не употребява алкохол? Нека се има предвид, че законодателството забранява категорично употребата на алкохол и цигари от непълнолетни лица, но погледнато от този ъгъл, родителската принуда за спазване на закона може да бъде тълкувана като домашно насилие. По отношение на понятията за „обидни имена и епитети“ въпросът стои изцяло върху субективното схващане за обидни епитети, тъй като всеки има напълно индивидуално разбиране за обида. Намираме за интересен момент въвеждането на понятия като: засрамване - кой от какво се срамува е трудно да се определи – тук нещата не са по-различни индивидуалното разбиране за обида; имитиране – напълно неразбираемо е за нас как имитирането би могло да се счита като форма на насилие?

Така предложените правни дефиниции са твърде широки и дават възможност за субективизиране на понятията за домашно насилие. В този смисъл, ситуации, които са съвсем безобидни или резонни в ежедневието на едно семейство, биха могли да бъдат използвани за намеса в семейния живот под претекст, че е налице насилие и трябва да бъдат наложени мерки за защита. Имайки предвид, че според действащото законодателство всеки би могъл да подаде анонимен сигнал за домашно насилие, за истинността на който не се носи никаква отговорност, тези твърде широки и неясни дефиниции представляват предпоставка тази възможност да бъде използвана за лични саморазправи, за уреждане на сметки и политически бухалки спрямо неудобните лица.

В Законопроекта се предлага да бъде създадена Национална комисия за превенция и защита от домашно насилие. Въпросната комисия следва да бъде натоварена с функциите по администриране на дейностите по превенция на домашното насилие, координация, оценка на активностите и мерките по защита, както и да поддържа регистър с бази данни за случаите на домашно насилие, а също и подробна информация за развитието на всеки отделен случай. Предлага се наблюдение от служба Социално подпомагане за срок не по-малък от една година. Смятаме, че това е нерегламентирана намеса в личната среда на гражданите, които имат право да ползват услугите на Социално подпомагане, а не задължение за това. Това е намеса в личните дала и живот на лицата и представлява нарушение на основните им права, гарантирани от Конституцията на страната.

Имайки предвид досегашния опит с административни структури от подобен род, ние се опасяваме, че едва ли ще бъде постигнат по-различен ефект със създаването на допълнителна бюрократична организация. В нас изникват опасения, че ще бъде създаден репресивен модел, който допълнително ще натовари жертвите от домашно насилие, като ги задължи да ползват Социални услуги, които по същността си би следвало да бъдат единствено по тяхно желание.

В законопроекта се предвижда въпросната Национална комисия да създаде и поддържа Централен регистър на случаите на домашно насилие. Въпросният регистър ще съдържа огромен обем от важна лична информация, която не рядко е от интимно естество и не следва да е публична. Това би било в противоречие на Европейския регламент за личните данни и основните права на човека записани в чл.8 на Европейската харта по правата на човека.

Следва да отбележим също, че единственият орган, който има право да събира подобен род информация е МВР. Така на практика, със създаването на тази комисия, държавата делегира права на Министерство на вътрешните работи на съвкупност от хора, които, като членове и служители на Комисията, няма да бъдат държавни служители, няма да бъдат обвързани с опазване на служебна тайна, няма да бъдат с необходимия образователен ценз за това, няма да бъдат назначени след нарочна проверка по изискванията на МВР и т.н. В тази връзка смятаме, че това е недопустим пропуск и води до нарушаване на основни принципи на държавността и подкопаване на основите на обществените отношения. С него се създава възможност за изпълнение на властнически функции, отредени единствено на държавата, на лица за които държавата няма как да гарантира, че ще бъдат компетентни и ще опазят служебната тайна. Нещо повече, твърди се, че ще бъдат съставяни Социални наблюдения над поведението на жертвите на домашно насилие, което е абсолютно противоконституционно.

Предвижда се част от тази информацията, събрана по този начин от тази нарочна Комисия, да бъде публична, което следва да се определи с наредба, приета от Министерски съвет. На този етап не е ясно кои данни ще бъдат публично достъпни и дали няма това да бъде в противоречие със ЗЗЛД, но със сигурност можем да кажем, че излагането на този вид информация по този начин е в противоречие на основните права на гражданите залегнали в конституцията и чл.8 от Европейската харта за правата на човека.

Друг момент, който ни притеснява сериозно, е, че отново се сблъскваме с казуса за задължителните социални услуги, които се предоставят независимо дали пострадалият са изразили съгласие да сътрудничат за разкриване на извършителя на насилието“, което само по себе си представлява правен абсурд. Предоставя се услуга, която не е изрично поискана от пострадалия. В процеса на публично обсъждане на проблемите, заложили в скандалния Закон за социалните услуги, неведнъж сме сигнализирали за точно този проблем – предоставяне на задължителна непоискана услуга спрямо лицето/детето, което се счита, че е обект на насилие. В предложените промени в Закона за защита от домашно насилие се натъкваме на същия казус, който смятаме за категорично недопустим. Имайки предвид твърде широките определения за домашно насилие и законовата постановка да бъде предписана задължителна социална услуга на пострадалия, ние смятаме, че се увеличават драстично възможностите злоупотреби с предписване на ненужни социални услуги за закрила, които по-скоро имат за цел да осигурят финансови постъпления на организации – фирми и НПО, опериращи в тази бизнес ниша.

В заключение бихме искали да подчертаем, че за нас предвижданите в този вид промени ще създадат опасни прецеденти, които ще бъдат използвани за грубо вмесителство в традиционното българско семейство, като бъдат налагани административни мерки по напълно субективни виждания на длъжностните лица, представители на съответните административни звена – нещо, което ние смятаме за недопустимо.

С уважение:

Членовете на Движение Българско Семейство